

2023/0353(NLE)

22.3.2024

***

SOOVITUSE PROJEKT

ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu otsus Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitava, riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kokkuleppe Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta (COM(2023)0580 – C9-xxxx/2024 – 2023/0353(NLE))

Keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjon

Raportöör: Silvia Modig

Kasutatud tähised

- * nõuandemenetlus
- *** nõusolekumenetlus
- ***I seadusandlik tavamenetlus (esimene lugemine)
- ***II seadusandlik tavamenetlus (teine lugemine)
- ***III seadusandlik tavamenetlus (kolmas lugemine)

(Märgitud menetlus põhineb õigusakti eelnõus esitatud õiguslikul alusel.)

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIKU RESOLUTSIOONI PROJEKT	5
SELETUSKIRI	6
LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI	8

EUROOPA PARLAMENDI SEADUSANDLIKU RESOLUTSIOONI PROJEKT

**ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu otsus Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitava, riigi jurisdiktsiooni alt välja jäävate merealade elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kokkuleppe Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta
(COM(2023)0580 – C9-xxxx/2024 – 2023/0353(NLE))**

(Nõusolek)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus (COM(2023)0580),
  - võttes arvesse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitud kokkuleppe kavandit väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevate alade mere elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kohta,
  - võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõikele 1 ja artikli 218 lõike 6 teise lõigu punktile a (C9-XXXX/2024),
  - võttes arvesse kodukorra artikli 105 lõikeid 1 ja 4 ning artikli 114 lõiget 7,
  - võttes arvesse kalanduskomisjoni arvamust,
  - võttes arvesse keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni soovitusi (A9-0000/2024),
1. annab nõusoleku kokkuleppe sõlmimiseks;
  2. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

SELETUSKIRI

Inimkond on ajaloolises olukorras, kus valitseb terav **kliimakriis ja bioloogilise mitmekesisuse kriis**, mida parlament oma käesoleva ametiaja alguses ka tunnistas. Seetõttu tuleb võtta kiireloomulisi meetmeid. Suur hulk teaduskirjandust kinnitab looduslike süsteemide kokkuvarisemist ja meie kollektiivset suutmatust kaitsta seda, millest me kõige enam sõltume. IPBESi globaalse hindamisaruande kohaselt on olukord hirmuäratav – miljon liiki on väljasuremisohus ja paljud võivad mõne aastakümne jooksul kaduda. Selle põhjuseks on selgelt inimtegevus. Aruande koostanud teadlaste sõnul on 40 % merekeskkonnast tugevalt kahjustatud. WMO andmeil oli 2023. aasta maailmas kõige soojem aasta ning maailmamere temperatuur tõusis rekordkõrgele. Valitsustevaheline kliimamuutuste rühm (IPCC) märgib, et praegu tehtud valikud on ookeanide tuleviku seisukohalt kriitilise tähtsusega, ning rõhutab tungivat vajadust seada prioriteediks õigeaegsed, ambitsioonikad ja kooskõlastatud meetmed, et käsitleda ookeanides toimuvaid enneolematuid ja jätkuvaid muutusi.

Kuigi EL on pühendunud **Euroopa roheline kokkuleppe** tegevuskavale, millel on nii loodus- kui ka kliimasammas, on selle rahvusvaheline mõõde samuti väga oluline, et tagada ülemaailmne tõuge tegutsemiseks, tegevuste koordineerimiseks ja sobivate juhtimissüsteemide loomiseks. Bioloogilise mitmekesisuse kriis ja kliimakriis on omavahel seotud ning on olemuslikult üleilmsed ja piiriülesed. Seosed ulatuvad nende killustatud algpõhjustest piiriüleste mõjudeni. Samal ajal on see kaheosaline kriis ka selgelt lokaalne. Ookeanisüsteemide kokkuvarisemise tagajärgede all kannatavad rannikukogukonnad kogu Euroopas ja mujal maailmas. Meil on vaja tegutseda kõigil tasanditel ning eelkõige on vaja rahvusvahelist raamistikku, et hallata ja kestlikult majandada ülemaailmset ühisvara – meie ookeani. Avameri on rannikust 200 meremiili kaugusel asuv ala, mis ei kuulu riikide jurisdiktsiooni alla. See moodustab umbes 64 % ookeani pinnast ja umbes 95 % ookeani mahust, seega on see meie sinise planeedi suurim elupaik. Riikide jurisdiktsioonist välja jäämine tähendab, et avameri kannatab nn ühisala probleemi all rohkem kui ükski teine piirkond. **Mitmepoolsus ja ookeanide rahvusvaheline majandamine** on selle kriitilise ülemaailmse ühisvara edukaks kaitsmiseks ja haldamiseks hädavajalikud. Ookeanil on juba niigi ülekuumeneva planeedi jaoks üha olulisem roll. Nende tervis tuleb taastada ja neid ei saa jätta ilma ühise haldusstruktuurita.

4. märtsil 2023 sõlmiti New Yorgis **avamereleping** ehk mereõiguse kokkuleppe väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevate alade mere elurikkuse kaitse ja kestliku kasutamise kohta (BBNJ). ÜRO osalised võtsid selle vastu 19. juunil 2023. Läbirääkimisteks selle üle kulus peaaegu 20 aastat. Leping aitab pöördeliselt tugevdada ookeanide majandamist. Selleks edendab ta eelkõige avamere elurikkuse suuremat kaitset, samuti võrdsust ja õiglust, tehes seda sätete kaudu, mis käsitlevad rahastamist, suutlikkuse suurendamist, tehnosiiret ja võrdset juurdepääsu mere geneetilistele ressurssidele ja nende jagamist, ning tunnustades põlisrahvaste ja kohalike kogukondade huve ja panust. Lepinguga kõrvaldatakse paljud ookeanide haldamise raamistiku puudused. Eelkõige annab see mehhanismi, millega määrata kindlaks, luua ja hallata merekaitsealade esindusvõrgustikke, kahjustamata seejuures pädevate organisatsioonide volitusi.

See aitab saavutada Kunmingi-Montreali üleilmse elurikkuse raamistiku **30x30 eesmärki** (kaitsta 2030. aastaks vähemalt 30 % ookeanidest) ning kehtestada selged reeglid ja protsessid avamerel merekaitsealade loomiseks. Samuti on hädavajalik tõhustada ookeanide seisundi

halvenemist põhjustava inimtegevuse, näiteks ülepüügi ja laevanduse haldamist. Lisaks tuleb olla ettevaatlik selliste kujunemisejärgus tööstusharude suhtes nagu mere geoinseneria ja süvamerekaevandamise riskantsete võimaluste suhtes, millele parlament on nõudnud moratooriumi kehtestamist.

Lepingu uued **keskkonnamõju hindamise** sätted suurendavad oluliselt tegevuse läbipaistvust ning loovad strateegilise raamistiku nii praeguste kui ka tulevaste tegevuste hindamiseks ja reguleerimiseks, et leevendada olulist kahjulikku mõju ning kaitsta ja säilitada merekeskkonda. Nende sätete kiire ja laialdane vastuvõtmine on äärmiselt tähtis. Keskkonnamõju hindamise abil saab terviklikumalt jälgida inimtegevuse kumulatiivseid mõjusid ökosüsteemile. Nendes hindamistes võetakse arvesse kliimamuutuste tagajärgi, ookeanide hapestumist ja sellega seotud mõju.

Õiglus on BBNJ lepingu peamine suund ja selle ülemaailmse edu võti. See annab arengumaadele palju suurema osaluse lepinguga seotud otsuste tegemises ja rakendamises, suurendades nende teadus- ja arendussuutlikkust selle sätete kaudu, mis käsitlevad suutlikkuse suurendamist ja meretehnoloogia siiret. Samuti aitab leping vähendada ebavõrdsust, edendades potentsiaalselt väga kasumlikest avamere geneetilistest ressurssidest saadava rahalise ja mitterahalise kasu õiglast jagamist sidusrühmade vahel, sealhulgas spetsiaalse rakendusfondi loomise kaudu.

arvestades, et **kestliku arengu eesmärk nr 14** on kõige vähem rahastatud kestliku arengu eesmärk, on 30 x 30 eesmärgi saavutamiseks vaja **ambitsioonikat rahastamist**. Merekaitsealade määramisel tuleks arvestada piirkondi, mida juba osaliselt hallatakse. See tähendab kehtivate kaitsemeetmetega alasid, näiteks piirkondlike kalandusorganisatsioonide poolt süvamerepüügi eest kaitstud haavatavad mereökosüsteemid või ökoloogiliselt eriti oluliseks tunnistatud alad. Samuti on tähtis, et ELi-sisene koordineerimine oleks tõhus, et tagada lepingu järgimine kõigis ELi poliitikavaldkondades, osaleda muudel asjakohastel foorumitel ning vältida lepingu sätete kahjustamist teistes organites osalemisel. Lisaks on vaja rohkem **sõltumatuid teadusuuringuid** ja mitte ainult seoses tööstusega. Kuna vähemalt 30 ÜRO organil on ookeaniga seotud erisätted, on vaja tõhusat ÜRO koordineerimist, tagamaks, et huvide konfliktid ei takistaks BBNJ kokkulepet tõhusalt rakendada.

EL on selle lepinguga seotud tööd juhtinud peaaegu 20 aastat ja seega peab liit olema ka **ratifitseerimisel** esirinnas. Kui leping kiidetakse heaks pigem varem kui hiljem, enne parlamendi ametiaja lõppu, annab see tugeva signaali, et EL suhtub lepingu elluviimisse tõsiselt ja on lepingule tugevalt pühendunud. Hääletus selle nõusolekumenetluse üle on ratifitseerimisprotsessi õigeaegne verstapost. Peame oma rohelise kokkuleppe diplomaatias tagama, et meie juhtroll põhineb tegudel ja et me anname õiget eeskuju.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI**

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai soovituselise projekti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
WWF Finland
WWF EU
Greenpeace Nordic
The Finnish Association for Nature Conservation
Seas at Risk
High Seas Alliance

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.